

ביצה כלואה (Egg Binding)

ניכתב על ידי תומר ג. ©

מאמרים נוספים ב: www.ifinch.org

זיהוי

הסימנים לביצה כלואה מתפתחים במהירות וכוללים חולשה, דיכאון, הקפצת החלק התחתון של הגוף והזנב, מישוש הביצה בבטן התחתית, שיתוק כללי ומוות פתאומי. במידה ולא מזהים את התפתחות הסימפטומים מייד בהתחלה, בדרך כלל נמצא את הנקבה בתחתית הכלוב, רגליים מפוסקות, מנופחת ורועדת, אינה מוכנה לאכול או לשות, ובשלב מתקדם יותר משותקת במקומה ומתנשמת במהירות.

בהינתן הציוד המתאים ניתן לזהות גם מחסור בסיידן בדם, או לזהות את הביצה בצילום רנטגן.

לעיתים קרובות ציפורים הסובלות מביצה כלואה הטילו כבר מספר ביצים באותה הטלה, ולעיתים ניתן לזהות בינן כאלו עם קליפה רכה החסרה סידן.

טיפול

הטיפול הראשוני הוא ייצוב הציפור, על ידי מתן חימום, לחות ושקט, וטיפול בגורם לביצה הכלואה. במקרה של מחסור בסיידן, יש לספק סידן בצורה הזמינה ביותר.

טיפול זה יפתור כ-95% ממקרי הביצה הכלואה, מבלי לסכן את חיי הציפור.

ניתן להעביר את הביצה או להוציא אותה במספר שיטות, אך טיפול זה מסכן את חיי הציפור ומוטב להימנע ממנו ולהשאירו לוטרנירים בלבד.

יש להוציא ציפור שסבלה מביצה כלואה ממחזור הריבוי לשישה חודשים לפחות, כדי להימנע מחזרה על התופעה.

במידה והתופעה חוזרת ונשנית בציפורים שונות, הדבר מצביע על בעיה בדרך הגידול. יש לבדוק את תפריט הציפורים ודרך הגידול ולתקן את הטעון שיפור.

מאמר זה מסכם חומר עדכני ממגוון מקורות לגבי ביצה כלואה בציפורי נוי, ודרכי הטיפול בה. מאחר ואינני וטרינר החומר מבטא את דעתי האישית בלבד, ואינו מחליף פנייה לעזרה מקצועית.

מאחר וביצה כלואה היא אחת הבעיות הנפוצות ביותר בהן נתקלים מגדלים, ואחת מאלו אשר חוסר הידע על הגורמים והדעות הקדומות בנוגע לדרכי הטיפול עדיין שולטים, מצאתי לנכון לרכז ידע עדכני ממגוון מקורות מוסמכים לתועלת המגדלים.

ביצה כלואה היא חוסר יכולת של הציפור להעביר את הביצה ולהטיל בתוך זמן סביר. ישנן סיבות רבות לביצה כלואה, אשר הנפוצה שבהן היא מחסור בסיידן. ביצה כלואה דורשת טיפול מהיר, היות וחוסר טיפול מסכן את חיי ציפור.

הגורמים

הסיבה הנפוצה ביותר לביצה כלואה בציפורי מחמד היא מחסור בסיידן (hypocalcemia), הנגרמת כתוצאה מתזונה לקויה (מחסור בסיידן, עודף בשומן הקושר את הסיידן, מחסור בוויטמין D או באור שמש), בעיות גנטיות, או הידלדלות כמות הסיידן כתוצאה מהטלות מרובות. המחסור בסיידן זמין במהלך תהליך ההטלה מוביל לעצירת התהליך, וכתוצאה מכך הציפור אינה יכולה להוציא את הביצה. הבעיה נפוצה במיוחד בציפורים קטנות כגון ציפורי אהבה, תוכונים, קוקטיילים פינקים וקנרים, אבל יכולה להופיע בנקבות מטילות בכל מיני הציפורים.

היות והסיידן חשוב לא רק לבניית הביצה והשלד, אלא יש לו תפקיד חשוב בפעילות מערכת השרירים והעצבים, צניחה ברמת הסיידן מובילה לשיתוק חלקי ומלא, אשר מונע מהציפור להמשיך את פעולת ההטלה.

סיבות אחרות יכולות להיות ביצים גדולות במיוחד, בעיות במיקום הביצה, בעיות במבנה האנטומי, בעיות תורשתיות, נקבה לא בוגרת, נקבה זקנה, טמפרטורות נמוכות, השמנת יתר ועוד.

טיפול ביתי (מגדל)

שאיבת תוכן הביצה בעזרת מחט דרך דופן הבטן או הביב. גם כאן יש סכנה לדלקת הצפק.

במקרים חריגים והסתבכויות וטרינרים יכולים לנסות ולנתח את הציפור.

מניעה

הטיפול הטוב ביותר הוא מניעה. הקפדה על תזונה נכונה, מתן תוספי סידן ודאגה לאור שמש/קרינה אולטרא-סגולה, ומניעת ריבוי מוקדם מדי יסייעו בהפחתת מיקרי הביצה הכלואה.

סידן ניתן לתת בצורה של עצם דיונון (סבידה) וצדפים טחונים הניתנים לרכישה בכל חנות חיות וקליפות ביצים אפוויות וטחונות. כל אלה צריכים להיות זמינים לציפורים כל השנה, ובפרט בעונת הריבוי.

כדי להבטיח את ספיגת הסידן בגוף, יש לספק לציפור ויטמינים ואור שמש ישיר הכולל את תחום ה-UV-B (לא דרך זכוכית) לפחות למספר דקות ביום, או להשתמש בגורות מיוחדות הכוללות את רכיב ה-UVB. לחליפין ניתן לספק לציפורים פעם בשבוע סידן נוזלי בתוספת ויטמין D3 הזמין ממגוון יצרנים.

מקורות

[1] Care of the Critically Ill Hen Bird, April Romagnano, PhD, DVM

[2] Tufts, Zoological Medicine University

[3] Chronic Egg Laying, www.avianweb.com

[4] Petsdoc.com, Egg Binding

[5] "ביצה כלואה" בבעלי כנף, ד"ר נאור קטלן

1. בידוד בכלוב בית חולים, העלאת החום והלחות
2. נתינה בטפטוף למקור התחתון של סידן נוזלי עם ויטמין D3. יש לתת את הסידן מדי חצי שעה, בהתאם לגודל הציפור
3. ניתן לטבול את הציפור באמבט מים חמים (בזהירות – לא להטביע את הציפור)

וטרינר

1. מתן סידן מרוכז בזריקות לחלל הבטן או בסירופ לפה
2. זריקה ל"זירוז" ההטלה
3. במידה והביצה במיקום נמוך, הכנסה של שמן חוקן (עדיף על שימוש בשמנים טבעיים העלולים לגרום לזיהום) לתעלת ההטלה ועיסוי עדין להוצאת הביצה
4. במקרה והביצה נמצאת במיקום גבוה, דיקור דופן הבטן ושאיבת תוכן הביצה, לאחריה הוצעת הקליפה בשלמותה, כפי שתואר
5. אם חלק מתוכן הביצה דלף יש להתחיל במתן אנטיביוטיקה
6. לאחר הטיפול יש וטרינרים הנוהגים לתת נוזלים ודקסטרז לחיזוק ו/או תוספת ויטמינים בריכוז גבוה

חילוץ הביצה

ניתן לחלץ את הביצה במספר שיטות, משימון תעלת ההטלה ודחיפת הביצה החוצה, ועד שימוש בהורמונים שונים כמו oxytocin לעידוד ההטלה.

שיטות אלו מסוכנות מאוד לחיי הציפור עקב הסיבוכים אשר עלולים להיגרם ודורשות מיומנות.

השימוש בתרופות הורמונאליות מוביל להתכווצויות חזקות, העלולות לגרום לקרע ברחם ומוות.

דחיקת הביצה על ידי האצבעות מחייבת כי הביצה תהיה בתנוחה הנכונה, עם החלק המחווד מכוון למטה. כמו כן תהליך זה צריך להתבצע תחת הרדמה (צער בעלי חיים). סיבוכים אפשריים הם התמוטטות (או יציאה) של הרחם או הביב, קריעת הביצה המובילה לדלקת חמורה בצפק, העלולה להוביל למוות כתוצאה מזיהומים או דלקות משניות.